

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Бойко К.

Науковий керівник – асист. Бронцький Р.В.

УНІКАЛЬНА ПРИРОДА АФРИКИ: СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ще сто років тому Африку уявляли материком незайманої природи. Проте вже й тоді природа була значно змінена господарською діяльністю людини. На початку ж XXI ст. екологічні проблеми, які зароджувалися в часи грабіжницьких походів європейських колонізаторів, загострилися.

Як повідомляє Всесвітній союз охорони природи (World Conservation Union), за останні 500 років вимерли 844 види тварин і рослин. Але цей «чорний список» далеко неповний. У недавно опублікованому звіті Global Biodiversity Outlook 2 говориться, що нинішнє вимирання тварин є найбільшим з часів зникнення динозаврів.

Отже, природа Африки знаходиться у великій екологічній кризі. Із стародавніших епох до нас доходять відомості приблизно про один з п'ятдесяти видів тих, що колись існували і сьогодні вимерлих тварин. Але у міру наближення до сучасності, природно, ця вірогідність збільшується. Порівнювати старовину і сучасність досить важко. Криза, яка зараз має місце, це вимирання, яке нерідко називають антропогенним.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню природи Африки присвячено багато праць, серед яких варто відмітити праці: Нахтігаль Г. (1879-89), Юнкер В. (1949), Белозоров С. (1957), Громило С. (2005), Гусаров В. (2007) та ін.

Мета дослідження: ознайомитись з природою Африки та екологічними проблемами, що загрожують її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Африка займає друге місце за кількістю населення, її екологічні проблеми швидко стають загрозою для живого світу. Від цих проблем не лише страждають живі істоти, а це й перешкоджає прогресу африканських країн.

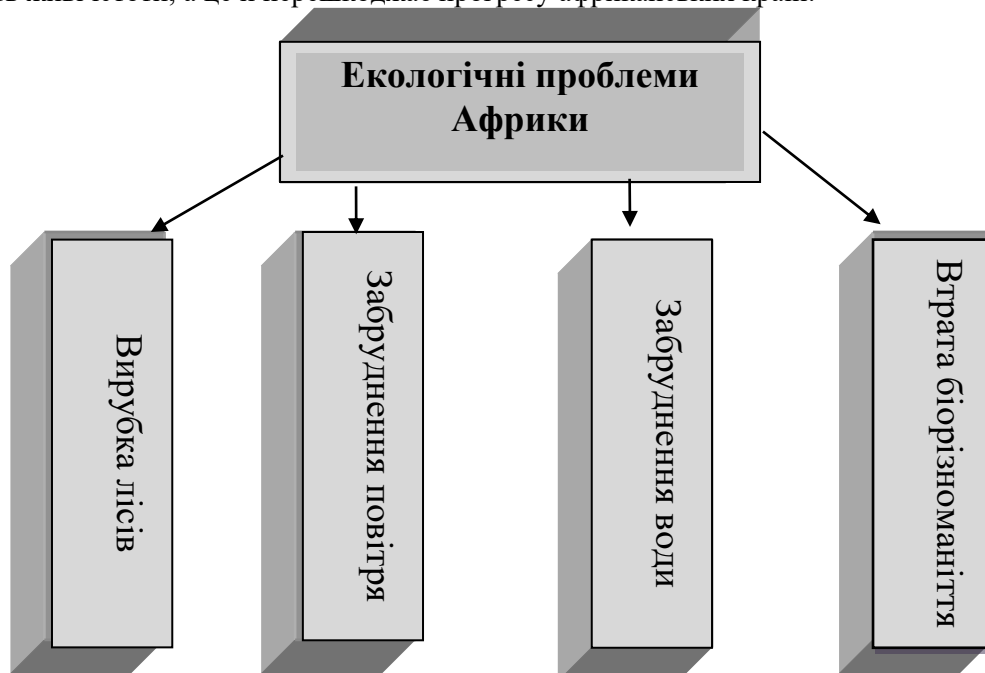

Рис. 1. Екологічні проблеми Африки

Вирубка лісів стала одним з основних факторів, який впливає на екологічний баланс не тільки Африки, а й усього світу. Екваторіальні вічнозелені ліси віками вирубувалися задля цінної деревини, а також викорчувалися і випалювалися під поля і пасовища. Випалювання рослин при підсічно-вогняному землеробстві призводить до порушення природного рослинного покриву і погіршення ґрунту. Швидке його виснаження змушувало вже через 2–3 роки залишати оброблювані землі і розкорчовувати нові ділянки. Нині майже 70 % лісів Африки знищені, а їх залишки продовжують швидко зникати. На місці лісів виникли плантації какао, олійної пальми, бананів, арахісу. Зведення лісів призводить до багатьох негативних наслідків: збільшення кількості повеней, посилення засух, виникнення зсувів ґрунту, зменшення родючості ґрунтів. Відтворення ж лісів відбувається дуже повільно. Значно змінена і природа саван. Величезні площі там розорані, зайняті пасовищами. Через надмірне випасання великої рогатої худоби, овець і верблюдів, вирубування дерев і чагарників савани все більше й більше перетворюються на пустелі.

Хоча африканські країни не сприяють значному забрудненню повітря в світі, але в самій Африці зі збільшенням кількості населення за останні роки воно зросло. Це може бути пов'язано з галузями, які створюються в частинах материка, де робоча сила легко доступна. Крім того, є багато будинків, де їжу готують шляхом спалювання деревини і вугілля. Це теж вносить свій внесок у забруднення повітря.

Забруднення води є одною з головних екологічних проблем Африки. Материк приймає багато твердих побутових відходів з розвинених країн – Америки, європейських країн і Японії, за які вони платять. Але ці тверді відходи не переробляються належним чином і скидаються в річки та інші водойми. Це призводить до забруднення води. Відходи життєдіяльності людини також забруднюють водні об'єкти, тому свіжа і чиста вода стали важко доступними.

Із зміною природного середовища пов'язана ще одна проблема – зникнення багатьох видів рослин і тварин. Так, на острові Мадагаскар, де майже повністю знищено природні ліси, половина видів тварин і рослин уже зникла або перебуває під загрозою зникнення. А це стосується ендеміків, тобто видів, яких немає більше ніде на Землі. З часів колонізації материка тварини масового знищувалися під час полювання, що проводилося задля слонової кістки, рогів носорога, крокодилячої шкіри, шкір хижаків, страусових пер. Повністю були знищені білохвостий гну, зебра квагга, яка мала смужки тільки на шиї і морді, що водилися у Південній Африці. Кількість інших тварин (слонів, носорогів, горил) значно скоротилася. Список видів, що зникають, складається Міжнародним союзом охорони природи (МСОП) паралельно із Червоною книгою. Червоний список оновлюється щороку, але цього року він поповнився значно більшим числом видів, що опинилися під загрозою, ніж будь-коли раніше.

Тривале колоніальне минуле та нераціональне використання природних ресурсів призвели до серйозного порушення рівноваги між компонентами природних комплексів. Тому в багатьох країнах Африки гостро постали проблеми охорони природи.

Нині людство розуміє необхідність охорони природи на Землі. З цією метою влаштовуються природоохоронні території – заповідники і національні парки. В них охороняються компоненти природних комплексів (рослини, тварини, гірські породи тощо) і ведеться дослідницька робота. Заповідники мають суворий природоохоронний режим, а в національні парки можуть відвідувати туристи, які зобов'язані дотримуватися встановлених правил. В Африці природоохоронні території займають великі площі. Вони влаштовані в різних природних комплексах – в горах, на рівнинах, у вологих вічнозелених лісах, саванах, пустелях, на вулканах. Всесвітньовідомими є національні парки Серенгеті, Крюгера та ін.

Національний природний парк Серенгеті – один з найбільших і найвідоміших у світі. У перекладі з мови масаїв його назва означає неозора рівнина. Парк називають африканським раєм для тварин. Національний парк Серенгеті знаходиться в Танзанії. Він займає площу 14,5 тисяч км². На території Серенгеті розташовано багато природних біотопів – безкрайні савани, ліси, буш та порослі чагарником долини річок. На його просторах мешкають тисячні табуни великих копитних (різних видів антилоп, зебр) і хижаки (леви, гепарди, гієни), які збереглися у недоторканому стані такими, якими були з незапам'ятних часів. Також тут у річці Груметі, що поблизу озера Вікторія, на мілководді лежать великі нільські крокодили. У Серенгеті живуть габонська гадюка, або касава, отруйна чорна мамба та ієрогліфовий пітон. У Серенгеті проживає близько 500 видів птахів. Найвідоміші серед них – мала горлиця, червонодзьобий

ткачик і мала горлиця із родини голубиних. У листопаді, з настанням сезону дощів, до Серенгеті прилітають зграї перелітних птахів з Європи та Азії. Тут мігруючі види птахів, такі як ластівки, стрижі, крячки та білі лелеки, знаходять собі вдосталь їжі. Тут також мешкає нерозлучник Ліліани. У савані можна побачити страуса, стерв'ятників і марабу.

Національний парк Крюгера – один з найстаріших на материку. Він виник на півдні Африки ще в 1898 р. Парк Крюгера знаходиться в південноафриканській провінції Трансвааль і займає територію, що дорівнює площі сучасного Ізраїлю. Тваринний світ парку надзвичайно багатий і різноманітний. Національний парк Крюгера - один з найбільших заповідників світу. Відстріл тварин у парку проводиться для контролю чисельності. Тому час від часу здійснюється відстріл слонів, буйволів, бегемотів та імвала. Також спеціалісти намагаються повернути деякі види тварин на їхні первісні місця проживання. Парк Крюгера займає площу близько 2 мільйонів гектарів. На півночі і півдні він обмежений річками, на заході – горами Лебомбо. Довжина парку близько 350 км, середня ширина – 65 км. Ландшафт парку визначається розмаїттям: він включає зелені річкові долини і сухі савани, де мешкає 147 видів ссавців, 500 видів птахів і 114 видів плазунів, у річках водиться близько 50 видів риб.

У цьому краї савани неподільно панують слони, буйволи, носороги, леви, леопарди, гепарди, жирафи, зебри, різні антилопи. На території парку Крюгер мешкає 114 видів плазунів. У парку в усіх річках з повільною течією живуть величезні нільські крокодили. Птахів тут відомо понад 500 видів. Це – марабу, птах-секретар, довгоногі страуси і ткачики тощо. Кожного виду тварин у парку Крюгера налічують тисячі особин. За їх різноманітністю його часто порівнюють з Ноевим ковчегом.

Висновки. Екологічні проблеми Африки є важливими не тільки для африканського континенту, але також впливають на екологічний баланс світу. Таким чином, рішучі заходи повинні бути прийняті африканськими чиновниками та природоохоронними організаціями світу, щоб вивчити ці питання, перш ніж це призведе до небезпечних наслідків.

Для збереження природи Африки необхідно:

- заборонити вирубку лісів і проводити насадження дерев на вирубаних територіях;
- проводити заходи щодо очищення повітря та контроль за шкідливими викидами підприємств;
- заборона завозити в Африку різні промислові відходи з європейських країн;
- збільшення площ природоохоронних територій;
- належна охорона природи Африки, боротьба з браконьерством.

Отже, природа Африки дуже різноманітна і унікальна, вона потребує дбайливого ставлення та охорони для збереження її для майбутніх поколінь.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаращенко С.Ф. Африка 7 клас // Географія. – Харків, 2004. – № 22. – С. 14.
2. Громило С. Що ми знаємо про Африку? / Все для вчителя, 2005. – № 9–10. – С. 52–56.
3. Гусаров В.И. Обострение экологических проблем Африки // Краєзнавство. Географія. Туризм. Шкільний світ, 2007. – № 29–32. – С. 7–11.
4. Жувалорв В. Национальные парки // Туристический бизнес. – М., 2004. - № 18. – С. 4–7.
5. Куамлин Д. Мир диких животных / National Geographic: Украина. – К., 2005. - № 9. – С. 90 – 111.
6. Незабываемы встречи. Национальные парки: [Южная Африка] // Туристический бизнес: Журнал для профессионалов. - М., 2006. - № 1. – С. 4 – 7.
7. Пахомова Т. Все про Африку і не тільки... // Все для вчителя, 2005. - № 9 – 10. – С. 84 – 86.
8. <http://blog.anbakal.com>.
9. <http://geoswit.ucoz.ru>.
10. <http://www.nparks.ru>.

Березовська Д.

Науковий керівник – проф. Царик Л.П.

ВПЛИВ ХОРОСТКІВСЬКОГО НАСІНЕВОГО ПУНКТУ НА КОМПОНЕНТИ ДОВКІЛЛЯ

В сучасних умовах переходу економіки на засади сталого розвитку, створення сучасних сільськогосподарських підприємств забезпечує реалізацію збалансованості екологічних, економічних і соціальних підходів.